

November/desember 2016

I denne utgaven:

Leder, side 2

S. 2: Innkalling til årsmøte

S. 3: Litt om malergruppa

S. 4: Referat fra medlemsmøtet, aug. 2016: Katti Anker Møller

S. 5 + 6: Referat fra fellesmøtet i forbindelse med «Alzheimerdagen» sep. 2016

S. 6: Referat fra medlemsmøtet, okt. 2016 v/ Arne Knutsen

S. 7 + 8: Pensjonistuniversitetes tur til «Hoffmans Eventyr» ved Operaen i Nordfjordeid

S. 8: Nye studiegrupper ?

S. 9 + 10: Om framtidsfullmakt
S. 10: Info om Turgruppa «Helse og velvære»

S. 11: Kontakt til studiegrupper

S. 12: Møteplan høst/vinter –16

s. 12: Tillitsvalgte for 2016

Pensjonistuniversitetet rundet 25 år i 2016 !

Plassen i PUbladet er begrenset, så for mye mer informasjon og «historisk stoff» omkring stiftelsen av Pensjonistuniversitetet i Ålesund, se våre hjemmesider www.puiaa.no

Støtt våre sponsorer:

BRAGES Bilforretning
og
Sparebanken Møre,
s. 11

Org.nr. 987 814 217
Bankkonto 3910 26 50933
Våre nettsider finner du på
www.puiaa.no

Fra foto-
gruppens
tur til
Alnes,
oktober
2016.

Se alle
de flotte
bildene
på www.puiaa.no

Møter, temamøter og turer fremover

24. nov.: Hege Storhaug, «Islam - et sivilisasjonssammenstøt» (omtalt i PU-blad nr. 55)
08. des.: JULEMØTE Episoder fra reise nr. 15, tema: «Store opplevelser er summen av de mange små, når du sammen med venner undrer deg – og etterhvert forstår litt mer» v/ Sjur Brande
26. jan (2017): Sjur Brande: Overgang til «DAB+» radio. Hva skjer—hva gjør vi
23. feb.: Årsmøte
30. mars: Helge Simonnes: «En Gud for de mange»
28. apr.: Einar Lunde: «Kina i Afrika»

Se gjerne på våre hjemmesider www.puiaa.no for oppdatert informasjon!

Det faste er at vi møtes siste torsdag hver måned, på Høgskolen i lokalet Naftadjupe, kl. 18:00—og at vi møtes til sosialt samvær etterpå, over en kopp kaffe og litt å bite i. Inngangspenger kr. 50,-

Ikke glem JULEMØTET den 8. desember
Sted: Spjelkavik Omsorgssenter, tid: 17:00

Vår vane tro—det vil bli servert rømmegrøt og spekemat. Kveldens kåsør blir Sjur Brande, han vil fortelle om Episoder fra reise nr. 15, tema: «Store opplevelser er summen av de mange små, når du sammen med venner undrer deg – og etterhvert forstår litt mer»

Entré kr. 100,00 pr. person, betales kontant ved fremmøte.

Påmelding snarest mulig til

Liv Welle, tlf. 99 71 12 54 / e-post: liv.welle@hotmail.com
eller til

Helene Birkeland, telefon: 90 92 11 30 / e-post: helbirke@online.no

Hei alle sammen!

Etter 3 vidunderlige sensommeruker i september, så kom regnet – øsende, pøsende ned, faktisk slik at det var for mye av det «gode». Men vi kan vel neppe vente oss annet i november, det er tid for dekkskifte, og klokka har gått fra sommertid til vintertid allerede. Noen gjør nok nå som Halvdan Syvertsen sier det i si «Kjærleiksvise», der «fuglan tar til vett og flyr mot sør». Vi andre får holde oss mest mulig inne, og ta godt vare på hverandre i vinterkulden.

I den forbindelse leste jeg forresten en noe skremmende statistikk forleden i Odd Fellow Ordenens blad De Tre Kjedeledd. Den fortalte at ca. 70.000 nordmenn sier at de er ensomme og ikke har noen omgang med bekjente. Det er like mange innbyggere som i byene i Møre og Romsdal skulle jeg tro.

Vi kan spørre oss selv om grunnen til denne ensomheten, henger den kanskje sammen med økende materiell velstand, har de fleste av oss nok med seg selv? Fører denne velstanden til dansen rundt gullkalven, som Bibelen advarer oss mot?

Evert Taube sier det så fint i en sang til Carmencita «Lyckan den bor ei i oxar eller kor ock den kan heller inte köpas för pengar». Og vår egen Arnulf Øverland sier det like fint, «det at du gleder en annen, det er den eneste glede».

Nei, mangel på penger er vel ikke det viktigste for de 70.000 ensomme, men snarere mangel på menneskelig omsorg og omtanke.

Og her vil jeg minne om vårt julemøte 8. desember fra kl. 17:00, der kan vi møtes og ha noen hyggelige timer sammen.

Ja, samvær, godt samvær med familie og venner, er viktig for oss alle, i ungdom som i eldre år.

I Norge øker levealderen, og «omsorgs-byrden», et fælt ord, etter min mening, øker med den. Vi har alle venner og nære familiemedlemmer som har fått sykehjemsplass, og for mange vil det si mye passivitet og ensomhet, ofte med fjernsynet som et av få aktivitets-tilbud. Andre sitter alene hjemme med kjappe besøk fra hjemmesykepleien. Eller de har omsorgsleilighet med svært få tilbud om hjelp og pleie.

På grunn av økonomien i Ålesund kommune er det omsorgsleiligheter som er tingen i dag, og på sykehjemmene er det tomannsrom for svært mange. Slikt tvunget samvær er ikke alltid ønskelig eller det beste. Dessuten er det mange andre utfordringer i eldreomsorgen, blant annet stor mangel på sykepleiere, spesielt sykepleiere og helsefagarbeidere. Eldre mennesker kan være svært sårbare, og det er viktig at de blir tatt godt vare på. Noen er ensomme, og setter stor pris på kontakten med de ansatte.

Men dette var dystre toner. De fleste av oss har det svært bra, og lever et aktivt og fullt liv med gode vennskap, reiser og fritidsaktiviteter. La oss håpe på mange gode år med berikende samvær og fine dager. Og ikke minst – som vi synger i den velkjente sangen - «La oss leve for hverandre, og ta vare på den tid vi har..»

Så vil jeg ønske dere alle en god førjulstid.

Hjertelig hilsen,

Åshild

Innkalling til årsmøte i Pensjonistuniversitetet i Ålesund,

23. februar 2017 («Naftadjupet» kl. 18:00)

1. Årsmøtet settes av styreleder
2. Godkjenning av innkalling og dagsorden
3. Valg av møteleder
4. Valg av referent og protokollvitner
5. Styrets årsberetning
6. Årsregnskap
7. Revisors beretning
8. Fastsetting av kontingent for 2017
9. Styrets forslag til budsjett
10. Innkomne forslag fra medlemmene
10. Valg av styre
 - a. Styrets leder
 - b. Øvrige styremedlemmer på valg
 - c. Vararepresentanter
 - d. Revisor
11. Valg av valgkomite
12. Møteleder meddeler ansvarsfrihet
13. Årsmøtet avsluttes

Alle dokumenter vil bli trykket i medlemsbladet for januar 2017, og legges ut på nettsidene www.puiaa.no

Må være levert til styret ved leder innen 27. januar

Litt om Malergruppa.

Malergruppa har pr. dato 11 medlemmer. 8 av disse deltok med 49 bilder som ble presentert på Spjelkavik omsorgssenter under seniorfestivalen.

Hvor mye lerret, maling og pensler som har gått med til produksjonen har vi ikke oversikt over, men uansett ble det mye fint å henge opp, også i år.

1

Maleriene er i for det meste i olje, men noen er også malt med akryl.

Stil og teknikk er varierende, fra tradisjonell til mer eksperimentell og moderne stil.

Vi er en gjeng amatører som etter beste evne, lyst og inspirasjon utøver denne hobby, til glede og avveksling fra det dagligdagse.

2

Og kanskje vil det inspirere andre pensjonister til å pusle med en eller annen hobby.

3

1. Bilde øverst (fra Brosundet) Else Aarøe Standal
2. Bilde, også fra Brosundet, malt av: Magni Helland
3. Bilde av snødekt fjell og blå himmel malt av Synnøve Sæther

<<<0>>>

(Asbjørn)

Katti Anker Møller – Kvinnefrigjøring, moderskap og barnesak.

(Dr. med Hans Chr. Børresen.)

Temamøtet 25. august var grundig annonsert både i juni og augustnummeret av medlemsbladet, med informasjon om foredragsholder og kvinnen Dr Børresen skulle snakke om. og samme dag som foredraget ble holdt, hadde Dr Børresen også en tosiders kronikk i Sunnmørsposten om Katti Anker Møller med tittelen. : «Selvbestemmelsesrett på krisen grunn.»

Da jeg arbeidet ved Barneklubben, Rikshospitalet, på 1980-tallet var Dr Børresen kjent for å være en foregangsmann når det gjelder intravenøs ernæring til spebarn, særlig i forbindelse med operasjoner på nyfødte. Børresen- blanding var et begrep. Det var både hyggelig og interessant å møte ham igjen som foredragsholder, nå om et helt annet emne .

Det var tydelig at han har stor beundring og respekt for kvinnen han fortalte om. Det var også tydelig at han er vitenskapsmann, så på svært mange bilder var det direkte sitat og kildeanvisninger og referanser. Med pekestokken ga han tydelig signal om at nå skulle neste bilde komme. Noen ganger ble han så ivrig med stokken at Herbert Gartz skiftet bilde før tiden. Jo dette ble en riktig «universitets»- forelesning.

Sagatun Folkehøgskole

Katti Anker (f. 23. oktober 1868 -d. 20. august 1945) var datter av Herman Anker, som startet Sagatun folkehøgskole ved Hamar. Skolen bygde på Grundtvigs ideer og Grundtvigs kristendomsoppfatning.

Allerede i ung alder hadde Katti sine egne klare meninger og oppfatninger og ble mer frilynt. Hun ble kjent med Bjørnson og de støttet hverandre. Bjørnson holdt taler på sommerkurs for jenter på Sagatun, og der ble det snakket både om darwinisme og barnebegrensning. I konservative kretser ble det sagt at «vantroens yppersteprest» hadde vært taler på Sagatun. I en diskusjon med Bjørnson om abort, sa hun en gang: «Jeg trodde først det var synd mot Gud, men jeg tror det nå ikke mere.»

Hun ble tidlig opptatt av kvinners situasjon, og særlig opptatt av «moderskapet», og kvinnens rolle i familien. Hun var hele tiden en aktiv feminist, men kjempet ikke for at kjønne skulle bli like, men om ulikheten alltid vil være der så skulle det være likeverd, noe hun ikke ville fire på. Moren Mix Anker fødte 10 barn, og døde 50 år gammel, og Katti antok vel at belastningen hadde vært så stor at det gikk på helsa løs.

I unge år sa hun» Ægteskabet er en felde. En gift kvinde har ingen fri vilje i ægteskabet». Likevel ble hun senere lykkelig gift med sin fetter Kai Møller på herregården Thorsø. Han støttet henne hele livet.

Mødrehjem

Barnedødeligheten i Norge første leveår var 9,5% i perioden 1896-1898, ikke dårlig sammenlignet med andre land i Europa. På landet var den nede i 5,7/100, mens det blant barn født utenfor ekteskap, ofte i arbeiderstrøk, i Oslo var dødeligheten oppe i 25,7/100. Prof. Axel Johannesen, kjent

barnelege, var klar på at man måtte hindre de nyfødtes adskillelse fra mor Årsaken var blant annet at disse mødrene ikke fikk mulighet til å ta seg av sine barn, barna ble tatt fra dem slik at barna ikke fikk den nødvendige morskontakt og morsmelk . Katti var nå med og fikk stiftet Mødrehjem. Det første

var Hvitebåndhjemmet. Når Edvard og Nina Grieg holdt en konsert til inntekt for hjemmet, men de spilte. for nesten tom sal. Det sier noe om folks holdning til disse mødrene

De Castbergske Barnelover.

Disse for sin tid radikale barnelover ble vedtatt i 1915 etter forslag av stortingsmann Johan Castberg, men han var nok sterkt påvirket av sin svigerinne Katti Anker Møller, så love- ne kunne gjerne blitt kalt De Castberg- Anker Møllerske barnelover. Dette var en samling av i alt 6 lover, Det ble slått fast at barn født i og utenfor ekteskap er juridisk like- stilt, og også at «uekte» og ektefødte barn hadde samme arverett. Det ble videre fastslått at begge foreldre hadde ansvar for å bidra til å forsørge barnet. Det ble også forand- ring i skilsmiselloven og en fikk mulighet for særreie dersom en av partene hadde barn utenfor ekteskap.

Den første barnetrygd.

En viktig lov for mange barn, og mødre, var Lov om forsorg for barn. Her ble det fastslått at mødre og barn som ble stående uten bidrag fra faren skulle sikres. Mødrene kunne nå kreve bidrag i oppholdskommunen rundt fødselen og i inntil seks måneder etter at de hadde fått barnet. Bidrag kunne nå bli innkrevd av lensmann eller fogd, og det ble derfor langt vanskeligere for barnefaren å unndra seg for- pliktelsene. Katti talte sterkt for mødrelønn i et kjent fore- drag i 1919, noe Sigrid Undset gikk sterkt i mot

Mødrehygienekontor

I mange familier ble det altfor mange barn, og mange levde ikke opp. Det ble antatt at man burde komme ned mot 10 fødsler/1000 innbyggere. En måtte få til en barnebegrens- ning. En skulle «rasjonere kvinnens produkt men ikke dets verdi». Noen hevdet at dette ville føre til befolkningens utslettelse. I England hadde Marie Stopes fått utgitt sin omstridte bok «Married Love or Love in Marriage « og hun fikk åpnet den første klinikk for fødselskontroll i England. I Norge ble hennes «Et brev til de strevsomme mødre» gitt ut, men for å bevare moralen ble det bestemt: «Selges kun til gifte». Prof. Kristian Brandt ved Kvinneklubben bidro med informasjon om befruktningshindrende midler., og det første Mødrehygienekontoret ble åpnet. Kontorets virk- somhet ble ansett så pass forkastelig at aviser nektet å an- nonsere. Under krigen stengte tyskerne disse kontorene., da det var om å gjøre å få født flest mulige av den «ariske rase».

Holdninger

Det var mange av de holdninger som var gjeldende på Katti Anker Møller sin tid vi har vanskelig for å skjønne i våre dager. En lege som drev fosterfordrivelse kunne bli hardt straffet. Katti mente at disse legene burde slippe straff. Hun holdt tale om «Moderskabets frigjørelse». Selv om ikke abort var tillatt, var det mye større risiko for moren hvis «kvakksalvere» sto for inngrepet.

Selv om hun talte for svangerskapsavbrytelser var tiden ikke inne for å legalisere dette.

Mange ugifte mødre fra vanskelige sosiale kår valgte i fortvilelse å ta livet av sitt lille barn. Knut Hamsun foreslo at slike barnemordersker burde henges.

Avslutning

Det er utrolig hva en enkelt kvinne som Katti Anker Møller klarte å utrette. Hun beskrives som en egentlig noe sky person, egentlig ikke så glad i offentlighet, men hun hadde saker hun glødet for. Hennes barnebarn Tove Pihl beskriver noe av hva det kostet å stå fram og stå på slik hun gjorde. Det er klart det må ha kostet, men «en måtte ofre seg». Vi kan bare tenkes oss hva hun ville fått gjennomgått dersom man hadde dagens sosiale media den gang.

For dem som ønsker å vite mer, kan jeg vise til Karl Evangs minnetale 100 år etter hennes fødsel <http://www.virksommeord.uib.no/taler?id=250>

For oss tilhørere ble foredraget en interessant innføring i livet til en person som virkelig har påvirket samfunnsutviklingen i landet vårt.

Noralv Breivik

Referat fra medlemsmøtet 29. september 2016 i forbindelse med «Alzheimerdagen»

Også i år ble det arrangert et fellesmøte mellom Pensjonistuniversitetet og Demensforeningen i lokalet «Naftadjupet» på NTNU. Det ble fullt hus, mer enn 100 personer møtte frem.

Formann for Pensjonistuniversitetet i Ålesund, Åshild Nordhus ønsket alle velkommen og ga så ordet videre til Inger Storheim fra Demensforeningen, som åpnet med en kortfattet informasjon om Ålesund og omegn demensforening. Hun opplyste om tilknytningen til Nasjonalforeningen for folkehelsen, og kunne fortelle at Alzheimers sykdom er den mest utbredte av alle demenssykdommer.

Første foredragsholder var Sandra Rogne, opprinnelig fra Brattvåg. Sandra har siden ung alder opplevd å være pårørende til en person med demens, i det hennes far alt i 40 års-alderen viste de første symptomer til demens, selv om dette først ikke ble oppfattet av kretsen rundt ham.

Sandra formidlet en sterk historie om hvordan hun opplevde den endringen faren gikk igjennom, fra Sandra var liten, og til voksen alder. Før demens satte inn, var faren en allsidig, alltid opptatt, engasjert og ressurssterk mann. Han var en omsorgsfull, barnekjær og ikke minst tålmodig person og far til sine 3 barn. Sandra var nummer to av tre søsken.

I 40 års-alderen endret dette seg, og faren gikk fra å være

rolig og fattet til det stikk motsatte. Denne endringen i personligheten kom mer tydelig frem etter at ekteparet flyttet fra hverandre og ble skilt. Det oppsto nå krangel mellom faren og barna om de minste, og mest «absurde» ting. Han ble veldig rask sint. Det kom til slike «episoder» så godt som hver gang barna møtte faren, og det ble etter hvert en vanskelig hverdag for barna, kanskje spesielt for (den gang) tenåringsen Sandra. Situasjonen og problemene ble holdt hemmelig for omverdenen og dette skapte en hverdag som ble veldig slitsom og som tok mye energi fra de berørte. Hun torde for eksempel ikke ta med venner hjem, i redsel for hva faren kunne finne på å si. For Sandra førte dette til migræne i veldig ung alder. Hun følte at det var vanskelig å åpne seg for eksempel for lærer på skolen. Hun endte så opp hos lege, som heller ikke oppfattet den egentlige situasjonen den unge Sandra var utsatt for. Hun ga da egentlig opp å få hjelp, og på et vis avfant hun seg med situasjonen i flere år.

Farens situasjon endret seg etter hvert mer og mer, og etter en bilulykke, som faren var årsaken til, aksepterte han å få hjelp av psykolog. Han brukte ikke lengre bil etter dette, men syklet nå. Dessverre gikk det ikke bedre enn at faren syklet utfor et stup og ble alvorlig skadet. Dette ble det store vendepunktet for ham. Under sykehusoppholdet ble det endelig – 10 år etter at de første symptomene viste seg – stilt en diagnose. På et vis var dette en lettelse, ting ble nå «tatt på alvor» og det ble tatt tak i ting. Faren kom på sykehjem, etter at skadene satte ham i rullestol.

Nå var det plutselig et stort team rundt ham. Det ble på et vis skremmende og voldsomt for barna, dette å møte hele det store teamet, som fylte dem opp med all slags informasjon om faren, i beste hensikt.. Dette ble en ny og vanskelig situasjon, og en del informasjon ble oppfattet som direkte skremmende, for eksempel informasjon om eventuell arvelighet.

Sandra fant det vanskelig å besøke faren, som i tillegg nesten helt hadde mistet stemmen etter ulykken. Det føltes vanskelig å håndtere situasjonen slik den sto frem på sykehjemmet. Hennes storesøster syntes å takle situasjonen bedre, og ble en god støtte for Sandra.

Det var ikke helt uproblematisk å legge alle tidligere opplevelser fra seg, og å gå inn i den nye rollen som pårørende. Situasjonen ga en god del «dårlig samvittighet» - ufortjent og unødvendig for den unge Sandra. Det fins nok ingen oppskrift på hvordan takle slike situasjoner på en såkalt riktig måte. Det var mangel på system for hjelp og oppfølging av pårørende, og spesielt for barn, og den vedvarende situasjonen med faren har påvirket henne også i voksen alder.

Faren fikk etter hvert flytte tilbake til Brattvåg, der han i en kort tid bodde på pleiehjem, nært sin egen far, som også var på pleiehjem. Han døde etter relativ kort tid på pleiehjemmet.

Sandra var student i Trondheim og, etter farens død, kontaktet hun Nasjonalforeningen for folkehelsen i Trondheim. Hun fikk en god mottakelse og god respons for sine ideer.

Hun ble engasjert og begynte å holde foredrag i bl.a. pårørendegrupper. Sandra avsluttet med å fortelle at situasjonen med pårørende- og samtalegrupper nå etter hvert har bedret seg betydelig over hele landet.

Etter en kort pause hadde vi fornøyelsen av å møte Alv Orheim

Alv fikk demens i en alder av 62 år, mens han ennå var yrkesaktiv. Han måtte slutte i jobben på grunn av sykdommen Vaskulær Demens, som er litt forskjellig fra Alzheimers. Alv åpnet med å fortelle at han av og til ikke husker hvor han er, og at informasjon som blir gitt kan gå «rett igjennom hodet», uten at den blir oppfattet. Til andre tider derimot er han «helt klar».

Alv opplever til tider å være hjelpeløs i dagliglivet. Alle pårørende, også barnebarn, har fått klar beskjed om å hjelpe – si fra om noe er «galt». Han gjorde det helt klart at uten sin kone, så ville han ikke ha klart seg.

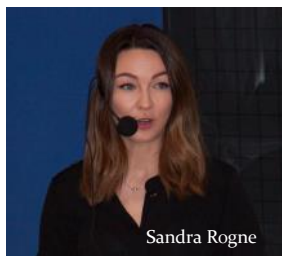
«Det er vondt og fortvilende å ikke få til det man egentlig ønsker eller vil», var ett av utsagnene hans. Han tilsto at han ikke alltid var lett å leve tett sammen med – i 24 timer i døgnet. Han sa videre at han kunne bli veldig opptatt av seg selv, og da kunne det være svært liten plass til overs for andre.

Ifølge Alv er det mange forskjellige måter / strategier for det å leve med demens. For ham er det avgjørende å ikke ha mange valgmuligheter, og Alv understreket flere ganger at det for ham var viktig å få redusert valgmulighetene; da ble alt så mye lettere.

Alv avslutter med å si at man kan og skal slåss mot utviklingen av demens, i alle fall gjør han dette med sin type av demens. Han strålte av optimisme, pågangsmot og livsglede da han ga sin siste melding til oss fremmøtte: «Det gjelder å utfordre seg selv».

Kvelden ble avsluttet med at Inger Storheim ga en orientering om «Ålesund som demensvennlig by» og prosjektet «Demensvenn», som allerede har startet kurs for aktivitetsvenner i Ålesund (startet 12. og 13. september.) Mer informasjon om dette kan fås ved å kontakte Ålesund og omegn demensforening v/ Inger Storheim (inger.storheim@stayon.no)

Tekst: Herbert. Foto: Sjur

Sandra Rogne

Inger Storheim

«Oslo—ei kulturhistorisk vandring i en hovedstad i endring» - med Arne Knutsen som guide 27. oktober.

Jeg har bodd noen år i Oslo, og lurte nok litt på om en slik

«vandring» også kunne være av interesse for oss her i Ålesund. Men foredragsholderen fanget raskt interessen, og det er ikke enkelt å referere et foredrag med så mye innhold og detaljer.

Vi startet helt tilbake i den gamle lille byen ved Lo-elvas munning, et bysamfunn med den store St Halvardskatedralen, oppkalt etter St Halvard, byens skytshelgen, som blikkfang. Harald Hardråde, Olav den Helliges halvbror, som regnes som byens grunnlegger i 1050, også med historie som betrodd leder hos keiseren i Konstantinopel, sitter fortsatt på sin hest på rådhusveggen, i Anne Grimdalens utforming. Kong Håkon V gjorde byen til landets hovedstad i 1314. I 1623 brant gamlebyen. Året etter kom kong Christian IV med pekefingeren og bestemte at «her skal byen ligge», slik det er vist i statuen på Stortorget, og den mer moderne hånd-skulpturen utenfor det gamle rådhuset. Og samtidig skiftet byen navn til Christiania.

Etter å ha gått gjennom noe av den eldre historien, ble vi tatt med til Eidsvoll i 1814, hvor forsamlingen gav oss vår grunnlov. Det ble en start på landets utvikling mot en selvstendig uavhengig nasjonalstat. På det berømte maleriet fra Eidsvoll står presten Nicolai Wergeland bak i kroken. Hans bidrag var å få med «Jødeparagrafen» i Grunnloven, en paragraf sønnen Henrik senere kjempet for å få fjernet. Flere ganger gjorde foredragsholderen kontrafaktiske tankesprang: Hvordan hadde utviklingen kunnet bli dersom det eller det ikke hadde hendt? Hvordan hadde resultatet blitt dersom ikke Falsen og Christie hadde vært representanter på Eidsvoll? Hva hvis ikke prins Christian August hadde falt død av hesten, eller hvis ikke kong Gustav III var blitt drept i operaen? Hva hvis Napoleon hadde vunnet krigen? Og hva med stakkars grev Wedel Jarlsberg, som var for union med Sverige, men siden ble finansminister i det nye Norge og fikk ansvaret for å få etablert et eget norsk pengevesen, og måtte skrive ut den berømte «Sølvskatten». Dagens formuesskatt er bagatell i sammenligning.

En sentral del av foredraget var redegjørelsen for alle de institusjoner og bygninger som ble nødvendig i et selvstendig Norge. Selv om slottet ble et noe mindre byggverk enn de første planene, så står det der som et monumentalbygg. I løpet av 1800 tallet ble det bygget en rekke monumentale bygg i Oslo, flere av dem arkitektoniske mesterverk, bygg som vi alle kjenner. En kan nevne Stortingsbygningen, Nasjonalteatret, Universitetet, Slottet, Norges Bank, Øst- og Vestbanebygningene og flere andre som vi fikk presentert på lerretet. Årene har gått, og at flere av bygningene brukes til andre formål er vel også en del av utviklingen. Han kom også inn på Kristianiakrakket i 1899, et sammenbrudd av bankvesenet som førte til stor arbeidsledighet i flere år, men heldigvis fikk mange håndverkere arbeid her i Ålesund etter brannen i 1904, så her var byen heldig. Avslutningsvis fikk vi et raskt blikk på Pipervika-området, med den nye Operaen, nytt boligområde på Sørenga, og plasseeringen av det nye Munch-museet «Lambda»

Forsamlingene var svært oppmerksom og lydhør under hele det vel en time lange foredraget. Det var synd at bare ca. 30 personer hadde funnet vegen i det sure høstværet. Jeg er glad jeg gikk og fikk med meg et meget interessant foredrag, glimrende fremført med stor entusiasme av den tydelig svært kunnskapsrike Arne Knutsen.

(Referent: Noralv Breivik)

En Eventyrlig Tur

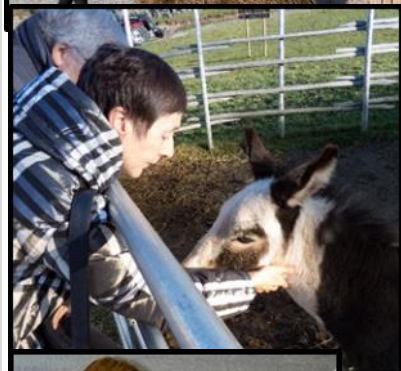
Pensjonistuniversitetets tur til Hoffmans eventyr ved operaen i Nordfjord 13-14.okt. 2016. Du vil finne en lang rekke bilder ved å gå inn på www.puiaa.no/

Her er et lite utvalg, og en kort tekst som prøver å vise hvor eventyrlig heldig vi var med hele turen.

Vi kjørte over Hareid, Årvik til Koparnes og kjørte til Hakkalagarden. Stedet er fullt av dyr og folk i en salig blanding.

Vi vandret rundt på egen hånd først. Audgunn ser ikke godt, og hadde glede av å klappe et av eslene.

En gutt på besøk passet veldig godt på katten.

Gulvet inne på låven er

noe for seg selv.

Det er nemlig glass hele veien i spisesalen, og det var ikke alle som turte å gå rett ut-på når du ser kjellergulvet 8 meter under føttene dine.

Vi fikk nydelig gryterett, og Aina og hennes gode assistent, fortalte om gården og hvordan den hadde vokst og vokst. Det lyste engasjement lang vei. Et riktig vellykket besøk på denne gården.

De fleste av oss kjenner hotellet og Eli godt, og vi setter like stor pris på alt hotellet har å by på hver gang. Over et glass god vin og snitter fortalte Eli om bakgrunnen for operaen, og om selve operaen. Vår ypperlige sjåfør, Frode Haugen, kjørte oss opp, og etter litt leting etter to billetter, hadde vi 3 timers forestilling. Mye om Hoffman's eventyr er beskrevet både i bladet vårt og på nettsidene våre.

(Se mer på våre hjemmesider, www.puiaa.no)

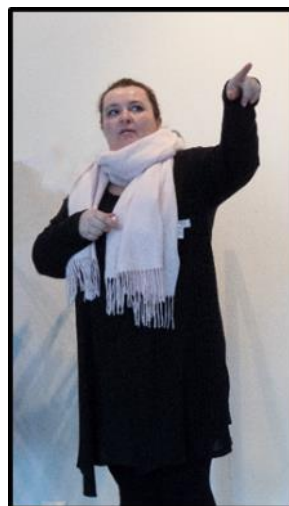
Vi fikk høre og se mye av høy klasse, og vi må bare få uttrykke vår store begeistring over de arrangementene som folk i Nordfjord har skapt. Sangere og medvirkende som spiller på de internasjonale scenene er en fryd. Spesielt interessant var det å se de fem lokale danserene – de fortjener skryt. Og så hadde vi moro av hunden som deltok, den var med i spillet, og måtte også frem på scenen under avslutningen, til ekstra applaus. Det er ikke noe bedre noe annet sted!

Været var eventyrlig første dag, helt til vi kom ned til Nordfjorden lang vest. Da kjørte vi rett inn i tåken. Spenningen var derfor stor da vi startet neste dag, om vi kunne kjøre Nordfjord panorama som planlagt, eller om vi måtte kjøre den vanlige veien. Heldigvis valgte vi panoramaveien på nordsiden av fjorden. Veien er smal og en utfordring å kjøre for enhver, men spesielt med buss. Frode kjørte profesjonelt - og som vi etterhvert måtte innrømme: Ingen av oss bremset med høyrefoten én eneste gang!

Igjen ble det helt spesielt. Luften var krystallklar, men tåken lå fremdeles hele fjorden innover til Stryn. Det var et spennende syn å se landskapet over «sjøen» av tåke der nede. Flere bilder ligger på nettsidene.

Velsmakende lunsj spiste vi på Peer Gynt-museet på Hellesylt.

<http://peergyntgalleriet.no>

Deretter satte vertinnen i gang forestillingen som med lys, fortelling og musikk satte oss inn i verket som Oddvin Parr hadde laget gjennom 13 år.

Denne lille detaljen kan du studere mer nøyaktig på nett-sidene, men legg merke til at figurene vokser ut av hele trestykket. Hvert panel er ca.

1,5 m bredt og over 2 meter høyt, og det vi spurte oss om var hvor tykk planken må ha vært i utgangspunktet? Det må ha vært minst ut til *Presten i Borgund* sin høyre hånd. Det er ikke lett å fatte hvordan Parr har greid å skape tre dimensjonale figurer ut av ett stort stykke tre? Og hva slags tre? Arbeidet er enestående!

På veien hjem ble vi enige om at hele turen hadde vært som et eventyr, ikke bare Hoffmans.

Stor takk til Guri og Herbert for arrangementet, og en ekstra takk til vår gode hjelper underveis, Turid Osen. Frode kjørte prikkfritt, og alle vi møtte på Hakallagarden, Nordfjord hotell og Peer Gynt-museet var dyktige mennesker som vi hadde glede av.

Neste år er temaet en nyskrevet opera om Sildeeventyret. Vi var noe skeptisk til Fotballoperaen, men der sa Eli at den hadde vært en stor suksess på linje med de gamle og kjente. Vi gjør oss derfor klar til å reise til operaen i Nordfjord i oktober 2017 også.

(Sjur)

Nye studiegrupper?

Etter forskjellige forespørsler vurderer vi nå om det kan bli aktuelt å starte noen nye studiegrupper.

Skal det være aktuelt, forutsetter det at en liten gruppe medlemmer er interessert, det behøver ikke være mange, og at minst en etterhvert blir så engasjert at vedkommende kan fungere som kontaktperson og rapportere for gruppa.

Det vil ta noe tid å få organisert en ny gruppe, så oppstart kan nok ikke bli før over nyttår. Skulle noen være interessert, kan de melde seg til studiekoordinator Noralv Breivik, tel 41 44 04 38, eller kanskje helst til noralv.breivik@mimer.no.

Oppgi da navn, tel. nr. og e-post adresse, hvis du har. Følgende grupper kan kanskje være aktuelle? Det vil være opp til dere.

Kinogruppe

Man går evt. sammen på seniorkinoforestilling, og møtes etterpå for en kaffekopp og en prat om hvordan man har opplevd filmen.

Spanskgruppe

Vi har en spanskgruppe som møtes en gang i uka. Den er helt full. Er det behov, kan vi prøve å få til en gruppe til, mer en «nybegynnergruppe», selv om deltagerne gjerne kan kunne et minimum av setninger når de blir med.

Slektsforskning/ data i slektsforskning.

Det er en svært aktiv Slekt og Data gruppe i byen, og dem som har drevet noe med slikt slektsforskningsarbeid, vil trolig ha mest utbytte av å kontakte den foreningen, kontaktperson Liv Skramstad slekt@livskram.net Skulle det være noen som er nybegynnere, og heller ikke har vært borti dataprogram i denne forbindelse, kan det kanskje være aktuelt med en «nybegynnergruppe».

Nettbrett

Vi får av og til spørsmål om dette, men har kommet til at det er noe vi ikke kan ta initiativ til. Kanskje barn og barnebarn kan være behjelpelig.

Framtidsfullmakt

Etter den nye vergemålsloven av 1.juli 2013 er det adgang til å opprette en fremtidsfullmakt. Dette er en privatrettslig og frivillig ordning og behøver ikke godkjennes av fylkesmannen. Du må ha en legeerklæring, og to vitner må undertegne samtidig med deg.

Dette gjelder mens man selv er i stand til å behandle alle oppgaver selv. Men man vet ikke hva som kan skje, før eller siden. Hvis man blir svekket på en eller annen måte, er man med fremtidsfullmakt sikret at en person overtar – og gjør det slik du har bestemt det. Du kan også bestemme hva som skal gjøres etter at du er død.

Hensikten er at fullmaktsgiver kan sørge for en smidig overgang av ens egen forvaltning av gods og gull, og alt man har. Man avtaler med en person man har full tiltro til at denne skal ha rett til å disponere de midler som fullmaktsgiver har. (Se forslag til tekst i skjemaet på denne og neste side.)

Hva er en fremtidsfullmakt?

En fremtidsfullmakt er en fullmakt til

én person, eller flere,

om å representere fullmaktsgiver

når fullmaktsgiver ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser,

og på den måte som blir beskrevet i fullmakten,

etter givers ønsker.

Det kan bestemmes hva fullmektigen kan gjøre, og hva denne ikke kan gjøre. Detaljer er tilgjengelig f.eks. på dette nettstedet <http://www.vergemaal.no/Bestemme-selv/Fremtidsfullmakt/>

Se gjennom skjemaet først, gå deretter til din fastlege og be om at han gir deg en erklæring på at du er ved dine fulle fem og vet hva du gjør. Da har du 6 måneder på deg.

Tenk så alene på hvordan du vil at fullmektigen skal forvalte dine interesser. Du har kanskje penger i bank, fond, aksjer, bolig, bil, verdifulle gjenstander, smykker, noe du gjerne vil gi (eller ikke gi) til en bestemt person, forening - og en lang rekke ting. Du vil komme på flere ting etter hvert. Ta deg tid, og snakk med noen du har tillit til, den du ønsker som din fullmektig, og to som du vil ha som vitner.

Har du PC er det lett å benytte skjemaet som mal, slik at du kan redigere det selv, føye til, slette og det hele.

Ta dine notater med til en advokat for å få en lovmessig og god kontroll på dette. Advokaten vil også gi deg råd, og tipse deg om ting du kanskje har oversett. Det tar ikke lang tid, og koster heller ikke så mye når du har gjort mesteparten av jobben selv.

Etter signering gir du din bank og andre berørte en kopi av fullmakten, og så kan du slappe av. Det er absolutt verdt å gjøre det. Lag to like, signerte fullmakter, og behold den ene selv, og gi fullmektigen den andre.

Eksempel på fremtidsfullmakt

Undertegnede, _____, fødselsnummer _____, gir herved følgende person(er) fullmakt til i fremtiden å representere meg og handle på mine vegne, dersom jeg på grunn av sinnslidelse, demens eller alvorlig svekket helbred, ikke lenger er i stand til å ivareta mine egne interesser:

_____	_____	_____
Adresse	Fødselsnummer	Fullmektigens navn

Fullmaktens ikrafttredelse

Denne fullmakten trer i kraft fra det tidspunkt det foreligger erklæring fra min lege på at jeg ikke kan ivareta egne interesser. Fullmektigen har rett til å innhente legeerklæring om min helsetilstand, for å godtgjøre at jeg er ute av stand til å ivareta mine interesser.

Min fullmektig skal ved ikrafttredelsen underrette meg og min ektefelle/samboer om fullmaktens ikrafttredelse, og om dens innhold. Hvis min ektefelle/samboer ikke lenger er i live, skal mine øvrige nære slektninger underrettes.

Fullmektigens oppgaver

Min fullmektig skal ivareta mine interesser ved å:

sørge for at mine barn, _____ og _____ får utbetalt inntil _____ hvert år i gave, så lenge min økonomi gir rom for det. Det skal alltid være tilbake minimum kr _____ av mine likvide midler.

sørge for at min eiendom i _____, kommunenummer _____, gårdsnummer _____, bruksnummer _____ og eventuelt feste- og/eller seksjonsnummer _____, blir solgt på det tidspunkt jeg får fast sykehjemsplass. Midlene fra salget, etter at all min gjeld er betalt, skal deles likt mellom mine barn.

Min fullmektig har krav på å få dekket sine nødvendige utgifter i forbindelse med ivaretagelse av mine interesser av mine midler, og skal hvert år kunne beregne seg et rimelig vederlag for sitt arbeid som fullmektig, begrenset til kr _____

Fullmektigen har opplysningsplikt overfor mine barn, og skal årlig avlegge regnskap til disse.

Disposisjonsfullmakt overfor bank

For å utføre sine oppgaver, gir jeg min fullmektig:

rett til å disponere mine bankkontoer, herunder inngå avtale om bruk av betalingstjenester knyttet til kontoene - tilgang til mine bankbokser

Sted	Dato	Underskrift
------	------	-------------

Som særskilt tilkalte vitner, bekrefter vi herved at ovenstående fremtidsfullmakt i dag, mens vi begge var til stede samtidig, ble undertegnet av fullmaktsgiver _____, og at han/hun vedkjente seg den som sin vilje om han/hun i fremtiden ikke skulle være i stand til å ivareta sine egne interesser.

Vi er ikke fullmektiger etter fullmakten, og underskriver herved etter hans/hennes eget ønske, mens han selv er til stede, og vi bekrefter at han/hun har opprettet fremtidsfullmakten av egen fri vilje.

Sted	Dato
------	------

Underskrift vitne 1

Født: _____

Adresse: _____

Underskrift vitne 2

Født: _____

Adresse: _____

Turgruppa «Helse og velvære» går ikke i høst.

Turgruppa Helse og Velvære har gått mange turer som har vært hyggelige og positive både fysisk og sosialt. For folk i vår alder kan det være ekstra viktig å komme seg ut. Nå har gruppekontakten Elisabeth Bondevik meldt fra at hun ikke kan fortsette som gruppekontakt/gruppeleder lenger.. Når hun nå gir seg, har hun også fortalt litt om gruppa:

Hei! En liten oppsummering over hvordan denne gruppa har fungert. Vi har dratt på turer hver 14. dag. Dersom været har vært dårlig den dagen vi skulle gå, har vi gått tur Innimellom. På turene har vi startet kl. 10 og avsluttet ved halv 1 tiden.

Vi møttes på parkeringsplasser og kjørte samlet i 2 - 3 biler derfra. Det fungerte bra. Vi har hatt med oss niste og drikke, og hyggelig har vi hatt det sammen. Koselig og god trim.

Flere av deltakerne har vært flinke til delta med dikt, fortellinger og historier på steder der vi har gått. Mange fine turer har vi fått være med på. Deltakerne har vært flinke til å komme med turfor-slag. Jeg begynte som leder for denne gruppa våren 2014. Det har vært jeg som har innkalt til turene via iPad, sendt SMS og

*ringt til noen. Liste over fravær har jeg ført. Siden jeg ikke har skriver, har jeg hatt god hjelp til å få det videresendt. Det har vært ei fin gruppe med godt samarbeid og fellesskap. Håper inderlig at noen vil fortsette å lede turgruppa videre til våren. **Takk for meg. Lykke til.***

Styret gir henne stor takk og honnør for den store og gode innsatsen hun har gjort som leder gjennom fem semester.

Det var å håpe at andre i gruppa kunne overta lederoppgaven. Våre studiegrupper fungerer på den måten at de er helt avhengig av medlemmenes engasjement og aktive deltagelse. Dessverre har vi ikke funnet noen til å overta etter Elisabeth Bondevik, slik at vi bare må konstatere at gruppa ikke er aktiv i høst.

Oppfordring

Nå håper vi virkelig at det kan dukke opp en turentusiast som også innser verdien av slik aktivitet og det positive i å engasjere seg sammen med andre, slik at gruppa kan begynne å gå igjen på nyåret. Vi forstår det slik at det fortsatt er folk som ønsker å gå turer. Ta i så fall kontakt med studiekoordinator for nærmere avtale.

Behovet for antall soverom forandrer seg over tid. Det samme gjør lysten til å måke snø og klippe gress.

Snakk med oss om salg av bolig, samt finansiering og forsikring av ny bolig. Ta kontakt, så ser vi på mulighetene. Tlf. 70 11 30 00.

SPAREBANKEN MØRE

Kontakt til studiegrupper

Gruppe	Gruppekontakt (pr.1. 6. -16)	Telefon	e-post
Koordinator	Noralv Breivik	41440438	noralv.breivik@mimer.no
Byen vår	Egil Mjelva	97709303	emielv@online.no
Datagruppe A	Herbert Gartz	90048885	herbert@gartz.no
Datagruppe B	Åshild Fallgren	70121046	ashild.fallgren@gmail.com
Datagruppe C	Ole Andreas Devold	92499188	oasty@online.no
Datagruppe D	Per-Arne Vidnes	90722492	pavidnes@frisurf.no
Digital foto	Reidun Haavik	98806011	reidun.haavik@hotmail.com
Engelsk litteratur	Henry R Norton	41362436	hnrorton2@gmail.com
Helse & velvære	IKKE AKTIV DETTE	HØST-	SEMESTERETR
Kunst	Astrid Hatløy	70143085	astrid.hatlo@mimer.no
Kunstmaling	Asbjørn Kjell Lade	70155004	alade@online.no
Litteratur 2	Gunnhild Humblen	41208666	gunhild.humblen@gmail.com
Litteratur 3	Liv Ingebrigtsen	91557760	liv.barbro.ingebrigtsen@mimer.no
Litteratur 4	Liv Holte	70143132	liv.holte@hotmail.com
Quo Vadis	Sigurd Dybvik	91107120	sidy@mimer.no
Samfunnsgruppa	Karl J. Skårbrevik	92266295	kar-skaa@online.no
Spansk v. komne	Anne E Løvold	97988596	loevann@hotmail.com

«Byen Vår» vil gjerne ha flere medlemmer!

Har du lyst til å være med, og diskutere interessante temaer?

Vi søker etter 5-6 personer, damer og herrer, til å bli medlem i «Byen Vår».

Møtene er annenhver tirsdag klokken 10:00—12:00 i Pensjonistens lokaler på Aspøya.

Ta kontakt med

(leder) Egil Mjelva tlf. 97 70 93 03,

Arne Edvardsen tlf. 91 72 91 76

eller Kjersti Torben tlf. 99 10 76 41

BRAGES®

BILFORRETNING

service@brages.no

www.brages.no

telefon 7017 8200

vi lever av din tillit

Adresselapper settes her

Returadresse ved feil adresse:

Pensjonistuniversitetet i Ålesund
v/ Herbert Gartz
Larsgårdsalleen 48
6009 Ålesund

B

Tillitsvalgte 2015/16:

Leder Åshild Nordhus, Store-Nørve 13 d, 6009 Ålesund, tlf 97177510, aanordhu@online.no
Styremedlem (nestleder) Herbert Gartz, Larsgårdsalleen 48, 6009 Ålesund, tlf 90048885, herbert@gartz.no
Styremedlem (studiekoordinator) Noralv Breivik, Urabakken 7, 6017 Ålesund, tlf 41440438, noralv.breivik@mimer.no
Styremedlem (kasserer) Sjur Brande, PB 4019 Moa, 6048 Ålesund, tlf 9220 3697, sjur.brande@live.no
Styremedlem Liv A. Welle, Johanmarka 2, 6017 Ålesund, tlf. 99711254, liv.welle@hotmail.com
Varamedlem Helene Birkeland, Klokkersundvn. 11, 6015 Ålesund, tlf. 90921130, helbirke@online.no
Varamedlem Asbjørn Lade, Moa Park 2, 6018 Ålesund, tlf. 974 01 117, alade@online.no

Redaksjonskomiteen består av:

Herbert Gartz, tlf.90048885, herbert@gartz.no; Sjur Brande, tlf 92203697, sjur.brande@live.no;
Åshild Nordhus, tlf 97177510, aanordhu@online.no

Pensjonistuniversitetets virksomhet er dannet på frivillig innsats, kombinert med egeninteresse og individuelle ønsker, samt behovet for sosial kontakt. Det å dele felles interesser er givende. Det gir oss nytt engasjement og utfordringer, utvider vår horisont, og gir oss nye kunnskaper. Det sosiale samværet på denne konstruktive måten gir oss tilhørighet, og det fører til at nye vennskap dannes. I Pensjonistuniversitetet i Ålesund bruker vi idéene i *Universitetet for den tredje alder* slik:

1. Først og fremst å vekke lysten til å lære, og derved stimulere til egen aktivitet;
2. dernest å gi pensjonister mulighet til å ta styring over eget liv; og ikke minst
3. det å være med i et sosialt nettverk.

Det er ett av våre mange gode kort at Pensjonistuniversitetet har mange studiegrupper som drives med liv og lyst av egne medlemmer. Det legges stor vekt på det sosiale aspektet så vel som interessefeltet. Identitet, verdier og selvforståelse er andre poeng. Hovedparten av aktiviteten i studiegruppene våre bygger opp om akkurat dette. Vi diskuterer med respekt for andres meninger, og er velsignet fri for detaljert styring. Vi utvikler oss ved å lytte til hverandre, og modnes ved det.

Medlemskap er åpent for alle pensjonister og andre over 60 år. Medlemskap er uavhengig av tidligere utdanning og yrkesmessig bakgrunn.

Høst 2016

Revidert 25.10.2016	Studiegrupper Pensjonistuniversitetet i Ålesund. Møteplan høsten 2016.																				Servere og rydde	
Gruppe	Gruppekontakt	Dag	Kl.	Måned	August			September				Oktober				November				Desember		Temamøte
				↓ Sted Uke →	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	
Byen vår	Edil Mjelva	Tirsdag	1000-1200	Frivilligsentralen		23		6		20		4		18		1		15		29		
Data A	Herbert Gartz	Onsdag	1000-1145	Sp.vik omsorgs.		24		7		21		5		19		2		16		30		
Data B	Åshild Fallgren	Fredag	1000-1145	Sp.vik omsorgs.		26		9		23		7		21		4		18		2		
Data C	Ole Andreas Devold	Fredag	1000-1145	Sp.vik omsorgs.			2		16		30		14		28		11		25		9	
Data D	Per-Arne Vidnes	Onsdag	1000-1145	Sp.vik omsorgs.			31		14		28		12		26		9		23		7	
Digital foto	Reidun Haavik	Mandag	1000-1145	Sp.vik omsorgs.			29		12		26		10		24		7		21		5	
Engelsk litteratur	Henry Norton	Mandag	1000-1130	Sp.vik omsorgs.			29		12		26		10		24		7		21		5	
Helse & velvære	Ikke aktiv i høst																					
Kunst	Astrid Hatløy	Torsdag	1200-1345	Etter avtale			1		15		29		13		27		10		24		8	
Kunstmaling	Asbjørn Lade	Tirsdag	1200-1430	Sp.vik omsorgs.			30		13		27		11		25		8		22		5	
Litteratur 2	Gunhild Humblen	Tirsdag	1115-1245	Ål. Bibliotek		23		6		20		4		18		1		15		29		
Litteratur 3	Liv Ingebrigtsen	Mandag	1200-1345	Frivilligsentralen			29		12		26		10		24		7		21		5	
Litteratur 4	Liv Holte	Onsdag	1200-1345	Sp.vik omsorgs.		24		7		21		5		19		2		16		30		
Quo Vadis	Sigurd Dybvik	Tirsdag	1200-1345	San.hjemmet Bogneset	16				13				11				8				13	
Samfunnsgruppe	Karl J Skårbreivik	Onsdag	1000-1145	Sp.vik omsorgs.			31		14		28		12		26		9		23		7	
Spansk	Anne Løvold	Tirsdag	1330-1530	Sp.vik omsorgs.		23	30	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	

Studiekoordinator: Noralv Breivik, Urabakken 7, 6017 Ålesund Telefon 70141876 Mobil: 41 44 04 38

E-post: noralv.breivik@mimer.no

Studiegruppene må være oppmerksomme på når de skal hjelpe til med servering og rydding på temamøtene.